

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота

з

“Економічної теорії”

на тему:

“Макроекономічна ефективність національної економіки”

Студентки 2 курсу групи ОПД-21

Напрямку підготовки

6.030509 Облік і аудит

Грешко Христини

Керівник: Вірковська А.А.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль-2016

Вступ

Тема курсової роботи Макроекономічна ефективність національної економіки . Дана тема має велике теоретичне та практичне значення.

Робота складається із трьох наступних переліків питань. На першому етапі висвітлюються засади макроекономічної ефективності економіки. На другому проводиться аналіз основних показників розвитку національної економіки. Третім етапом є обговорення проблеми функціонування та шляхи підвищення ефективності економіки України.

Макроекономіка – це наука про функціонування економіки в цілому. Основним об'єктом вивчення макроекономіки є національна економіка.

Національна економіка – це сукупність економічних суб'єктів і зв'язків між ними, що характеризуються господарською цілісністю, спільністю у певних часових і просторових рамках.

Макроекономічна ефективність має багато проявів, оскільки національне господарство є вельми складним за своєю структурою комплексом. Ця ефективність визначається системою різних показників, зокрема: продуктивності суспільної праці, капіталовіддачі і капіталомісткості ВВП, матеріаловіддачі і матеріаломісткості ВВП.

Стосовно всієї національної економіки (макроекономіки) розрізняють два види ефективності:

1. Економічна ефективність – характеризує результативність економіки країни в цілому, враховуючи витрати на виробництво національного продукту.
2. Соціальна ефективність – прямо вказує на досягнутий рівень загального добробуту, ступінь задоволення людських потреб.

Під ефективністю економіки розуміють відношення між її результатами й витратами. Вона характеризує зв'язок між обсягом ресурсів, витрачених у процесі виробництва, і кількістю товарів та послуг, одержаних у результаті використання цих ресурсів. Зростання кількості товарів та послуг, одержаних від даної величини витрачених ресурсів,

означає підвищення ефективності, зменшення ж обсягу продукції, одержаної від даної величини спожитих ресурсів, свідчить про зниження ефективності. Є багато способів підвищення ефективності національної економіки на макрорівні. Їх можна об'єднати за такими напрямками:

1. Забезпечення повної зайнятості ресурсів. Повна зайнятість ресурсів означає залучення до економічного обороту всіх ресурсів, придатних для виробництва товарів та послуг.

2. Досягнення повного обсягу виробництва. Економічні ресурси мають використовуватись найраціональніше, відповідно до їхнього призначення.

3. Досягнення найраціональнішого розподілу наявних ресурсів між виробництвом окремих видів продукції, між виробництвом споживчих та інвестиційних товарів.

4. Зростання технічного рівня виробництва.

Таким чином, в умовах безмежності потреб й обмеженості ресурсів підвищення ефективності економіки й досягнення на цій основі вищого рівня споживання є головною проблемою людського суспільства. З цього випливає практична функція макроекономіки, або її головне завдання. Воно полягає в тому, що дана наука повинна озброїти людей знанням тих форм і методів впливу на економіку, за допомогою яких вони можуть забезпечити її ефективне функціонування з метою досягнення найвищого рівня задоволення матеріальних потреб.

Ефективність використання ресурсів характеризує зв'язок між кількістю ресурсів, витрачених у процесі виробництва, і кількістю товарів і послуг, отриманих у результаті використання цих ресурсів.

Збільшення кількості товарів і послуг, яку виробляє національна економіка з даного обсягу ресурсів, означає підвищення ефективності використання ресурсів. І навпаки, зменшення обсягу продукції, який одержують із даної величини залучених ресурсів, свідчить про зниження ефективності використання ресурсів. Ефективне використання ресурсів

передбачає досягнення: а) повної зайнятості ресурсів; б) повного обсягу виробництва.

Повна зайнятість означає використання усіх наявних для виробництва ресурсів. У національній економіці не повинно бути підприємств або капітального устаткування, що простоюють, землі, яка не обробляється, працівників, які вимушено залишаються без роботи.

Збільшення кількості товарів і послуг, яку виробляє національна економіка з даного обсягу ресурсів, означає підвищення ефективності використання ресурсів. І навпаки, зменшення обсягу продукції, який одержують із даної величини залучених ресурсів, свідчить про зниження ефективності використання ресурсів [10]. Ефективне використання ресурсів передбачає досягнення: а) повної зайнятості ресурсів; б) повного обсягу виробництва.

Повна зайнятість означає використання усіх наявних для виробництва ресурсів. У національній економіці не повинно бути підприємств або капітального устаткування, що простоюють, землі, яка не обробляється, працівників, які вимушено залишаються без роботи. Якщо економіка країни не досягла повного обсягу виробництва, то кажуть, що ресурси недовикористовуються.

Повний обсяг виробництва передбачає досягнення і виробничої ефективності, тобто використання найсучаснішої технології, яка забезпечує максимальну віддачу від залучених ресурсів, виробництво товарів і надання послуг із найнижчими витратами.

Економічна ефективність виражається темпами і структурою економічного зростання, динамікою інтегральних макроекономічних показників (темпи зростання ВВП, національного доходу, валового нагромадження, заробітної плати, продуктивності праці тощо); показниками, що характеризують конкурентоспроможність національної економіки, інвестиційно-інноваційну активність підприємств, інтелектуалізацію розвитку (підвищення науково-технічного рівня,

поліпшення параметрів техніки і технологій, створення наноматеріалів та нанотехнологій); показниками, що характеризують стан національної безпеки в розрізі основних її складових порівняно з бажаними (оптимальними їх значеннями); показниками зростання кінцевого попиту.

1.Теоретико-методологічні засади макроекономічної ефективності економіки.

Як самостійна галузь економічної науки макроекономіка виникла у другій половині XX століття в умовах розвитку ринкової економіки.

Основні засади макроекономіки знайшли своє відображення в роботах Джона Мейнарда Кейнса, Пола Ентоні Самуельсона, Артура Беца Лаффера, Роберта Солоу, Роберта Лукаса та інших відомих економістів. Вважається, що її основи були закладені в роботі Дж. Кейнса «Загальна теорія зайнятості, процента та грошей».

Основними **проблемами**, які досліджує макроекономіка, є:

- економічне зростання і його темпи;
- економічний цикл і його причини;
- рівень зайнятості і проблема безробіття;
- загальний рівень цін і проблема інфляції;
- рівень процентної ставки і проблеми грошового обігу;
- стан державного бюджету, проблеми фінансування бюджетного дефіциту і державного боргу;
- стан платіжного балансу і проблеми валютного курсу;
- проблеми макроекономічної політики.

Фундаментальною передумовою розвитку фінансового ринку та залучення іноземних інвестицій в Україні є макроекономічна стабільність в економіці.

Надзвичайно важливу роль при цьому відіграють механізми забезпечення макроекономічної стабільності. Якщо вона була досягнута за рахунок втілення ринкових засобів самоорганізації суспільства, то можна стверджувати про наявність тривкої стабілізації.

Головними проблемами, що найбільш суттєво впливатимуть на розвиток економіки є такі: різке погіршення стану державних фінансів; у

соціальної сфері – демографічна криза; система пільг і субсидій населенню, низька якість освітніх і медичних послуг; низький рівень продуктивності праці в економіці; у реальному секторі економіки – низька конкурентоспроможність національної економіки; висока частка імпорту; зволікання із створенням сприятливого бізнес-середовища, інвестиційного клімату для підприємницької діяльності; невідповідність банківської системи, неефективний розподіл капіталу та висока доларизація економіки; хронічний вплив політичних чинників на підтримку споживацької моделі розвитку тощо.

Макроекономічні проблеми аналізу державної політики досліджувались у працях зарубіжних та українських науковців: Г. Менкью, П. Самуельсона, Д. Веймера, Е. Вайнінга, Д. Стігліца, Д. Сакса, І. Розпутенка, В. Гейця, Е. Лібанової, С. Панчишина, Ю. Бажала, В. Базилевича.

В умовах геоекономічних трансформацій макроекономічні засади державної політики повинні базуватись на розробленні дієвих державних цільових програм з урахуванням реальних макроекономічних показників і глобальних світових тенденцій.

Для вирішення проблем національної економіки та суспільного добробуту, що потребують визначення концептуальних засад реалізації державної політики, пріоритетів і стратегічних напрямів соціально-економічного розвитку, послідовності дій, вибору оптимальних шляхів, механізму і засобів розв'язання проблеми, проведення реформ, розробляються пропозиції щодо реалізації державної політики, або політичної пропозиції. Подаються ці пропозиції на розгляд до Кабінету Міністрів у формі доповідної записки. До доповідної записки додаються перелік критеріїв щодо оцінювання ефективності результатів реалізації політичної пропозиції, порядок проведення моніторингу її реалізації та комунікативний план, де зазначаються заходи щодо висвітлення відповідного рішення Кабінету Міністрів у засобах масової інформації.

Державна цільова програма – це комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, які спрямовані на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно- територіальних одиниць, здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджені за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням.

Одним з базових документів щодо макроекономічної політики є Закон України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики”, де визначено засади внутрішньої політики України у сферах розбудови державності, розвитку місцевого самоврядування та стимулювання розвитку регіонів, формування інститутів громадянського суспільства, національної безпеки і оборони, в економічній, соціальній і гуманітарній сферах, в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки, а також засади зовнішньої політики України.

У Законі України “Про засади внутрішньої і зовнішньої політики” визначено тридцять дві основні засади внутрішньої політики в економічній сфері, зокрема: забезпечення конкурентноспроможності національної економіки, досягнення високих темпів її зростання, забезпечення макроекономічної стабільності та низького рівня інфляції; розвиток внутрішнього ринку; проведення узгодженої антиінфляційної політики та забезпечення цінової і валютно-курсової стабільності; проведення стабільної, раціональної та справедливої податкової політики; проведення прозорої та виваженої бюджетної політики; розвиток і зміцнення банківської системи та небанківських фінансових установ; розвиток; детінізація економіки; інтенсифікація інвестиційної та інноваційної діяльності; досягнення високого рівня енергетичної безпеки, диверсифікація джерел постачання енергоносіїв, збільшення обсягу їх власного видобутку, підвищення ефективності використання енергоносіїв, впровадження ресурсозберігаючих технологій тощо.

Методичною основою розроблення Державної програми є Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України”. Цим Законом визначено правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку держави. Законом встановлено загальний порядок розроблення, затвердження та виконання зазначених прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку, а також права та відповідальність учасників державного прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України.

Державне прогнозування економічного і соціального розвитку – науково обґрунтоване передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку. Прогноз економічного і соціального розвитку є засобом обґрунтування вибору тієї чи іншої стратегії та прийняття конкретних рішень органами законодавчої та виконавчої влади, органами місцевого самоврядування щодо регулювання соціально- економічних процесів

Основними принципами, на яких базується державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України, є принципи цілісності, об'єктивності, науковості, гласності, самостійності, рівності, дотримання загальнодержавних інтересів.

Прогнозні та програмні документи економічного і соціального розвитку розробляються на основі комплексного аналізу демографічної ситуації, стану використання природного, виробничого, науково-

технічного та трудового потенціалу, конкурентоспроможності вітчизняної економіки, оцінки досягнутого рівня розвитку економіки і соціальної сфери та з урахуванням впливу зовнішніх політичних, економічних та інших факторів і очікуваних тенденцій зміни впливу цих факторів у перспективі.

Перед Україною вже постала низка зовнішніх викликів, які роблять забезпечення конкурентоспроможності національної економіки життєво необхідним: непевність кон'юнктури світових ринків у середньо- та довгостроковій перспективі й очікуване посилення конкурентного тиску на традиційних ринках українського експорту. Підвищення конкурентоспроможності економіки України може бути забезпечене в результаті ефективної реалізації наявних і новоутворених конкурентних переваг.

Таким чином, необхідною умовою ефективної макроекономічної політики є наявність досконалого ринкового середовища, яке має оперативно передавати керівні рішення та імпульси, які продукує уряд. Головним же для державної стратегії в сучасному ринковому середовищі є підтримка та модернізація дії ринкового механізму. Держава має забезпечити відповідну суспільну сферу, яка включає правову базу, політичну і соціальну стабільність, підтримку плюралізму, охорону власності тощо.

Для проведення дієвої державної політики уряд повинен використовувати найкращі теоретичні та прикладні розробки, що пропонуються провідними науковими установами України, враховувати світові тенденції розвитку та реалії національної економіки.

2. Аналіз основних макроекономічних показників розвитку економіки.

Дослідження динаміки основних макроекономічних показників дозволяє оцінити соціальне та економічне становище України. Упродовж останніх років теза про економічне зростання України та покращання рівня життя населення постійно наводилася в засобах масової інформації, зокрема на сторінках ділових журналів і газет, в офіційних статистичних виданнях, містилась у виступах керівників держави. Отож чому така прекрасна економіка держави у 2008 році зазнала кризової ситуації і стала проломною “кризовою економікою”.

Попробуємо визначивши та охарактеризувавши показники розвитку національної економіки чому це сталося. Серед багатьох макроекономічних показників виділяють такі найголовніші:

1. ВВП (валовий внутрішній продукт)
 2. ВВП (валовий національний продукт)
 3. ЧНП (чистий національний продукт)
 4. НД (національний дохід)
 5. ОД (особистий дохід)
1. Валовий внутрішній продукт.

ВВП - макроекономічний показник, що відображає ринкову вартість всіх кінцевих товарів і послуг (тобто призначених для безпосереднього вживання), вироблених за рік у всіх галузях економіки на території держави для вжитку, експорту і накопичення, незалежно від національної приналежності використаних чинників виробництва. Вперше це поняття було запропоноване в 1934 році.

Виділяють номінальний і реальний ВВП (англ. nominal and real GDP). Номінальний (абсолютний) ВВП виражений в поточних цінах даного року. Реальний (з поправкою на інфляцію) — виражений в цінах попереднього або будь-якого іншого базового року. У реальному ВВП враховується, в якій мірі зростання ВВП визначається реальним зростанням виробництва, а не зростанням цін. Відношення номінального ВВП до реального називається дефлятором ВВП. Фактичний ВВП — це ВВП при неповній зайнятості, який відображає реалізовані реалізовані можливості економіки. Потенційний ВВП — це ВВП при повній зайнятості, він відображає потенційні можливості економіки. Останні можуть бути набагато вище реальних.

ВВП країни може бути виражений як в національній валюті, і при необхідності перерахований по біржовому курсу в іноземну валюту, так і може бути представлений по Паритету купівельної спроможності (ПКС) (для точніших міжнародних порівнянь). Сьогодні так звана «ринкова

вартість» не може вважатися визначеною або стабільною величиною, отже ВВП і інші подібні поняття і категорії є просто загальноприйнятою абстракцією.

2. Вавловий національний продукт.

ВНП - ринкова вартість кінцевих товарів і послуг, вироблених в економіці за визначений період часу (звичайно за рік). ВНП вимірює вартість продукції, виробленої факторами виробництва, що знаходяться у власності громадян даної країни (резидентів), у тому числі і на території інших країн.

Існують три способи вимірювання ВНП (ВВП):

- А) по витратам (метод використання);
- Б) по добавленій вартості (виробничий метод);
- В) по доходам (розподільчий метод).

При розрахунку ВНП по витратам підсумовуються витрати всіх економічних агентів, що використовують ВНП, домашніх господарств, фірм, держави і іноземців (витрати на наш експорт). Фактично мова йде про сукупний попит на вироблений ВНП. Сумарні витрати можна розкласти на декілька компонентів:

$$\text{ВНП} = C + I + G + X_n;$$

де C – власні споживчі витрати, що включають витрати домашніх господарств на товари тривалого користування і поточного споживання, на послуги, але не включають витрати на купівлю житла;

I – валові інвестиції, що включають виробничі капіталовкладення або інвестиції до основних виробничих фондів (затрати фірм на придбання нових виробничих підприємств і устаткування); інвестиції у житлове будівництво; інвестиції у припаси (зростання припасів враховується із знаком «+», зменшення – із знаком «-»). Валові інвестиції можна також

представити як суму чистих інвестицій і амортизації. Чисті інвестиції збільшують запас капіталу в економіці;

G – державні закупки товарів і послуг, наприклад, на будівництво і утримування шкіл, доріг, утримування армії і державного апарату.

При підрахунку ВВП необхідно враховувати всі витрати, пов'язані з купівлею кінцевих товарів і послуг, вироблених у даній країні, у тому числі і витрат іноземців, тобто вартість експорту даної країни. Одночасно необхідно виключити із покупок економічних агентів даної країни ті товари і послуги, які були вироблені за кордоном, тобто вартість імпорту.

3. Чистий національний продукт.

ЧНП - це сумарний обсяг вартості всіх кінцевих товарів і послуг, які країна за певний проміжок часу зробила і спожила у всіх секторах свого національного господарства, за вирахуванням суми амортизації-вартості зношування основних фондів(обладнання, виробничих приміщень). Тому:

$ЧНП = ВВП - A$,

де A — амортизація.

Якщо з ЧНП відняти суму непрямих податків, можна отримати значення національного доходу. НД - це новостворена за рік вартість, що характеризує, що додало виробництво в даному році до добробуту суспільства. Це чистий заробітний дохід суспільства, цим пояснюється важливість і широке застосування НД у зіставному аналізі. У практиці розрізняють виробничий і використаний НД. Використаний НД - це виробничий НД за мінусом втрат (від стихійних лих, збитку при зберіганні т.д.) і зовнішнього сальдо.

4. Національний дохід.

НД - це чистий продукт суспільства, або новостворена вартість. Загально визнано, що національний дохід створюється у промисловості, сільському господарстві, будівництві, на транспорті, в торгівлі і громадському харчуванні (частково), у сфері зв'язку (частково).

Його образно називають «національним пирогом», який потрібно розділити між різними верствами суспільства, соціальними групами та окремими індивідами.

Розподіл національного доходу в широкому розумінні охоплює всі сфери суспільного виробництва: безпосереднє виробництво, розподіл, обмін і споживання.

На стадії розподілу необхідний і додатковий продукт розпадаються на первинні доходи у вигляді заробітної плати, прибутку, відсотків, ренти, дивідендів, орендної плати та ін. Їх поділяють на трудові та нетрудові. До трудових належать доходи, створювані працівниками на підприємствах і в галузях і надходять у їх індивідуальне розпорядження у формі заробітної плати, а також доходи працівників міста і села від індивідуальної трудової діяльності та підсобного господарства.

До нетрудових, джерело яких - додатковий продукт, відноситься частина прибутку підприємців, відсоток, рента, прибуток власників торговельного капіталу та ін. При цьому частина прибутку, створювана продуктивним працею підприємця, вважається трудовим доходом, а нетрудових - лише частина присвоєного ним прибутку, що перевищує кількість і якість його управлінської праці, витрат, пов'язаних з організаторською діяльністю. Що стосується ренти, то до нетрудових доходів можна віднести тільки абсолютну ренту.

Після розподілу національного доходу відбувається його перерозподіл. Воно здійснюється через механізм ціноутворення в сфері обігу, сплату різних видів податків до державного бюджету, соціальні витрати держави, внески громадян у громадські, релігійні, благодійні фонди та організації. Наприклад, через державні бюджети в розвинених країнах світу перерозподіляється від 40 до 55% національного доходу. На основі перерозподілу національного доходу формуються вторинні або похідні доходи, такі як пенсії, стипендії, зарплата військовослужбовцям,

працівникам правоохоронних органів, допомогу багатодітним сім'ям і т.д.

Перерозподіл національного доходу здійснюється за офіційними (видимим) і неофіційними (невидимими) каналами.

У першому випадку це відбувається через механізм оподаткування, добровільні внески в різні фонди, а також через механізм ціноутворення, коли держава або компанії (як правило, великі) офіційно повідомляють про те, що ціни на певну групу товарів і послуг будуть підвищені на стільки-то відсотків. Така практика поширена в розвинених країнах світу.

У другому випадку уряд і компанії про це офіційно не повідомляють, а здійснюють незначне, але неодноразове підвищення цін. Це призводить до поступового зниження життєвого рівня населення.

5. Особистий дохід.

ОД - один з найважливіших показників життєвого рівня громадян, що відображає їх фінансові та натуральні (в грошовій оцінці) надходження від усіх видів діяльності. Якщо аналіз виробництва і первинного розподілу має своїм предметом людину як індивідуального працівника з його професійною підготовкою, досвідом та іншими особливостями, то при дослідженні доходів основним об'єктом є сім'я. ОД громадян в економічному плані виступає у формі сімейних доходів групи осіб, пов'язаних родинними відносинами і спільним господарюванням. Дохід сім'ї — це дохід, частина якого зароблена, інша — ще незароблена і знаходиться у розпорядженні громадян до сплати особистого прибуткового податку. Джерела, за рахунок яких формуються ОД громадян, — різноманітні. Оскільки сімейне господарство в сучасних умовах носить в основному споживчий характер, то основна частина його доходів надходить із зовні. На чільному місці знаходиться заробітна плата. Другим за розмірами і значенням джерелом є доходи з суспільних фондів споживання (пенсії, стипендії та різні види допомоги і виплат соціально малозахищеним прошаркам населення). Третім — додаткові види доходів від особистого підсобного господарства, індивідуальної трудової

діяльності тощо. Важливого значення набувають доходи за дивідендами з акцій, облігацій та інших цінних паперів, а також від прибутку приватних господарств, спільних підприємств тощо. За останні роки у розвинених країнах Заходу досягнуто досить високого рівня ОД більшістю населення, хоч розподіляються вони досить нерівномірно. В Україні та інших державах СНД ОД громадян у зв'язку з гіперінфляцією та економічною кризою знизилась, різко зросла нерівномірність їх розподілу. Перехід до соціальної ринкової системи, подолання спаду виробництва на базі зростання мотивації творчої праці і впровадження досягнень науки і техніки відкриють можливості до наступного підвищення ОД громадян.

Слід зазначити що існує безліч макроекономічних показників, кожен з яких має важливе значення для економіки. Аналіз структури основних макроекономічних показників показав, що між ними існує досить жорстка зв'язок і зміна одного з них тягне за собою зміну інших. Проте найбільший вплив на макроекономічне становище держави надають інфляційні процеси. Тому попередження інфляції і приборкання її у випадку виникнення та визначає набір методів управління макроекономічними показниками держави.

Охарактеризувавши основні макроекономічні показники можна зробити висновки що наслідком світової фінансової кризи, що проявляються у глобальній нестабільності економік розвинених країн та неможливість запроваджувати ефективні антикризові заходи регулювання економіки, справляють значний вплив на економічний та соціальний розвиток України.

3. Проблеми функціонування та шляхи підвищення ефективності економіки України.

Для українських економістів надзвичайно актуальним завданням стає аналіз стратегії розвитку національної економіки, вироблення стратегії її захисту від негативних наслідків.

Якби не старались економісти щодо ефективності зростання проте є причини які впливають на функціонування економіки.

Основними причинами цього є:

- розрив існуючих господарчих зв'язків, а, отже, руйнування налагоджених технологічних циклів;

- руйнування існуючої фінансової системи і необхідність побудови нової системи, а також необхідність її удосконалення у відповідності до сучасної фінансової практики;

- невірноваженість галузевої структури народного господарства на території України, пов'язана із переважанням виробництва засобів виробництва над виробництвом товарів споживання і домінуванням енерго витратних галузей виробництва при енерго дефіцитності балансу країни;

- нерівномірністю концентрації персоналу різних спеціальностей, що призвело до дисбалансу на ринку праці і високого рівня явного і прихованого безробіття;

- нерівномірність концентрації продуктивних сил за регіонами України із значним переважанням продуктивних сил;

- нерівномірність екологічного навантаження на територію України, часткове вичерпання певних складових природно-ресурсного потенціалу у зв'язку із їх посиленою експлуатацією;

- неефективна система регіонального управління, що не враховує можливості місцевого самоврядування у використанні економічного потенціалу регіонів;

- необхідність врахування сучасних світових тенденцій у розвитку господарчих комплексів та виникнення нових світо-господарчих зв'язків.

Стратегічною метою економічної політики для кожної національної економіки в контексті управління її довгостроковим розвитком є забезпечення економічного зростання за допомогою інструментарію державного регулятивного впливу, який відображається в політиці економічного зростання.

Специфіка такої політики визначається обраною моделлю соціально-економічного розвитку. Модель економічного розвитку - це модель визначення домінанти гео економічної орієнтації країни, реалізації її порівняльних переваг, позиціонування її стратегічного ресурсу у світовому господарстві, мобілізації структурних, технологічних, соціальних, економічних джерел економічного зростання.

В основу моделей економічного розвитку покладено активізацію найважливіших факторів економічного зростання, серед яких капітал, зайнятість, науково-технічний прогрес, платоспроможний попит, що в кінцевому результаті має забезпечити зростання економічної та соціальної ефективності функціонування національної економіки. Залежно від того, який фактор економічного зростання домінує під час реалізації політики економічного зростання, розрізняють:

1) політику зростання, в основу якої покладено активізацію капіталоозброєності виробництва, що має забезпечити рівновагу економіки в довгостроковому періоді;

- 2) політику забезпечення збалансованого економічного зростання в умовах нестійкого розвитку, в яких темпизростання основних складових, що характеризують економічне зростання, залишаються постійними;
- 3) політику максимальногонагромадження капіталу з максимальним рівнем споживчих витрат;
- 4) політику незбалансованого економічногозростання за умов нестійкої макрорівноваги, кон'юнктурних коливань, коли темпи економічного зростання прямують до збалансованого рівня (модель сталого економічного розвитку Дж. Форестера, в якій дотримуються нульових темпів зростання);
- 5) політику, спрямовану на створення полюсів зростання, що акцентує увагу на створенні сприятливих умов у певних регіонах, які можуть забезпечити позитивні динамічні зрушення для економіки країни в цілому;
- 6) політику економічного зростання в умовах нестабільності та суспільних трансформацій, в основу яких покладено побудову економіки знань.

Ефективність виробництва та зростання ВВП у середньо- та довгостроковій динаміці залежить від реалізації економічної політики сталого розвитку через активізацію екзогенних або ендогенних факторів соціально-економічного розвитку. Відповідно, при реалізації економічної політики економічного зростання національної економіки виокремлюють:

- 1) переважно ендогенноорієнтовану модель економіки України, яка спрямована на зменшення негативного вияву зовнішніх чинників і консолідації внутрішніх складових у забезпеченні динамічного розвитку країни та її регіонів;
- 2) переважноекзогенноорієнтовану модель економіки України, яка має передбачати прискорений кількісно-якісний розвиток суспільної системи за рахунок привнесення передових світових технологій, що стосуються усіх сфер життєдіяльності суспільства;

3) економічну модель збалансованого розвитку, згідно з якою використання всіх видів ресурсів і обсяги виробництва мають узгоджуватися з потребами населення на той чи інший часовий горизонт;

4) нову економічну диверсифіковану модель (змішаного типу), яка, спираючись на сучасні світові технології, активізує внутрішні складові до економічного зростання, забезпечуючи суспільну безпеку країні.

Одним з основних завдань макроекономічної політики в рамках реалізації Стратегії соціально-економічного розвитку України на період до 2015 року та Державної стратегії регіонального розвитку до 2015 року є розроблення дієвих механізмів забезпечення економічного розвитку та зростання національної економіки, які охоплюють:

1) перехід від переважно екзогенної моделі економічного зростання до переважно ендогенної з урахуванням екзогенізованих складових (темпів розвитку світової економіки, стану світових фінансових та енергетичних ринків, глобалізації інформаційних потоків, тощо), що має забезпечити зростання економічної могутності країни;

2) розширення меж виробничих можливостей економічної системи щодо задоволення потреб населення, що зростають, у товарах та послугах; 3) вдосконалення структурних пропорцій;

4) максимальну реалізацію конкурентних переваг національної економіки та її регіонів, зміцнення та розвиток наукомістких галузей, які вже сьогодні демонструють високий технологічний рівень і конкурентоспроможність, а отже, і готовність стати локомотивом високотехнологічного зростання;

5) створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів як основи їх динамічного розвитку та усунення значних міжрегіональних диспропорцій;

6) зростання інвестиційної активності економіки та підвищення життєвого рівня населення.

Ці цільові орієнтири відображаються в доктринах, стратегіях, довгострокових програмах соціально-економічного розвитку. Планові наміри уряду України щодо активізації економічних механізмів підвищення конкурентоспроможності національної економіки та забезпечення економічного зростання закладені в Концепції Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007-2015 роки, Стратегії реформування податкової системи до 2018 року, Концепції Конкуренційного процесуального кодексу України, Концепції розвитку промисловості на період до 2017 року, Стратегії сталого розвитку, Доктрині економіки знань. Реалізація цих документів передбачає макроекономічну стабілізацію, оптимізацію механізмів ефективного використання факторів виробництва, забезпечення економічного зростання та сталого розвитку, подальшу інтеграцію у світові глобальні процеси та підвищення міжнародного авторитету України.

Становище, в якому сьогодні перебуває українська економіка, та сучасні завдання економічної політики вимагають побудови й реалізації дієвої стратегії соціально-економічного розвитку України, в основу якої буде покладено формування "економіки зростання". Для цього необхідно, щоб така стратегія передбачала:

- 1) розроблення та реалізацію стимулів економічного зростання в грошово-кредитній та бюджетно-податковій сферах;
- 2) реалізацію державної інвестиційної стратегії, орієнтованої на формування національного інвестиційного потенціалу та його спрямування на капіталовкладення в національну економіку;
- 3) встановлення пріоритетності завдань формування дієздатних фінансово стійких суб'єктів господарювання;
- 4) сприяння створенню організаційно-інституційної системи національної економіки, орієнтованої на концентрації ресурсів на цілях зростання;
- 5) реалізацію заходів щодо захисту внутрішнього ринку;

- б) розроблення й реалізацію державної політики доходів та розвитку людського капіталу;
- 7) встановлення балансу інтересів основних політико-економічних угруповань навколо реалізації завдань зростання.

Економічні методи державного регулювання економіки для стимулювання структурних зрушень у напрямі формування нової якості економічного зростання в Україні мають забезпечуватися через фіскальні, монетарні, інвестиційні інструменти

Сприятливими можливостями для здійснення економічного прориву в рамках стратегії зростання можуть стати:

- 1) розвиток високотехнологічних галузей, таких як ракетно-космічна промисловість, літако- і суднобудування; галузі аграрно-промислового комплексу; транзитних перевезень, транспортування нафти, газу, електроенергії; сфера послуг зв'язку і телекомунікацій, рекреаційно-туристичного комплексу, які є "локомотивами зростання" та здатні забезпечити перерозподіл ресурсів, засобів у напрямі структурних інноваційних зрушень і дати поштовх усій господарській системі;
- 2) створення та розвиток нових промислових виробництв - наноіндустрії, яка включає створення наноструктурних систем, наноматеріалів, нанотехнологій і дозволить Україні успішно інтегруватися у глобальний ринок нанотехнологій;
- 3) реалізація науково-технічних розробок у сфері біо-, опто-, акустoeлектроніки, комп'ютерних систем штучного інтелекту й автоматизованого перекладу; проведення системного і прикладного програмування; моделювання віртуальної реальності; побудова інформаційних систем у галузях освіти, науки, культури, медицини, екології, управління, безпеки;
- 4) розвиток точного машинобудування, створення високоякісних, термостійких та високоміцних матеріалів, використання систем комплексного використання термальних вод, геотермального

теплопостачання, що дасть можливість частково вирішити проблему енергопостачання.

Однією із стратегій розвитку національної економіки України на сучасному етапі є те, що важливо усвідомити, що за роки незалежності Україна набула безцінного досвіду існування в умовах ринкового середовища. Найскладніший період становлення залишається позаду. Національна економіка починає виходити з кризи і реалізовувати свій потенціал. Однак перші її успіхи поки що нестабільні.

Роль держави у новій геополітичній ситуації має концентруватися на формуванні стратегій оборонного і наступального характеру. Чільне місце у їх реалізації належить активній політиці регіонів.

Мета оборонної стратегії полягає у тому, щоб протистояти негативному впливу процесів глобалізації, забезпечити цілісність держави та ефективний розвиток національної економіки, використовуючи для цього прогресивні форми світо господарських зв'язків, а також досягнення світової системи господарювання і потенціал власної економіки. Така стратегія має формуватися на принципах пріоритетності національних інтересів. Тільки держава як єдиний політичний і правовий об'єкт, який володіє всім спектром владних повноважень, повинна формувати стратегію захисту внутрішніх ринків за умов наростання впливу глобалізації, забезпечувати конкурентоспроможність товарів і послуг на міжнародних ринках.

За відкритості національної економіки держава повинна контролювати рух капіталів, сприяти тому, щоб інвестиції осідали в країні і використовувалися для її розвитку, стримувати багатих громадян у їхньому бажанні вивозити капітали за кордон і там платити податки за вигідніших умов. Останній аспект особливо актуальний для України, оскільки на сьогодні з держави вивозиться більше фінансових ресурсів, ніж надходить.

Щоб розв'язати проблему, потрібно насамперед вдосконалити податкову систему, сформувати законодавчу базу, яка гарантуватиме збереження і повернення інвесторам капіталів, вкладених ними у розвиток української економіки. Політика раціонального протекціонізму держави має спрямовуватися на захист внутрішніх ринків від експансії інших держав при забезпеченні сприятливих умов для розвитку конкуренції між вітчизняними товаровиробниками. Але пільги і привілеї для окремих виробництв і галузей, які може надавати держава, виходячи із стратегічної необхідності, мають бути тимчасовими і змінюватися залежно від державної стратегії.

Наступальна стратегія в економічній політиці держави повинна мати довгостроковий характер, враховувати глобальні зміни, які відбуваються у світовій системі господарювання, сприяти інтеграції національної економіки у світовий економічний простір. При цьому важливо розраховувати на власні можливості. Участь зарубіжних партнерів у вітчизняній економіці має бути лише одним із компонентів економічної стратегії держави. З цих позицій функції держави повинні якісно змінюватися в напрямі поглиблення аналізу і оцінки потоків інформації, які характеризують реальні зміни у світо господарських зв'язках та їхній вплив на розвиток національної економіки.

Висновок

Макроекономіка є однією з галузей економічної науки, яка ґрунтується на двох фундаментальних фактах. По-перше, матеріальні потреби людей практично безмежні. По-друге, економічні ресурси обмежені.

Економічні ресурси містять: матеріальні ресурси (земля й капітал); людські ресурси (праця і підприємницький хист). Ефективне функціонування національної економіки передбачає повне залучення ресурсів і повний обсяг виробництва. Останній досягається за виробничої ефективності — виготовлення кожного продукту з найнижчими витратами виробництва — та розподільної ефективності — виробництва найбажанішої для суспільства продукції.

Національна економіка — це сукупність домогосподарств, підприємств, відповідних державних інституцій і установ, інфраструктури та різних активів у межах певного природного середовища й державної території. У національній економіці можна виділити дві сторони — фізичну економіку та монетарну економіку. Фізична економіка охоплює ресурси — працівників, природні багатства, засоби виробництва та виготовлені життєві блага. Основними складовими монетарної економіки є гроші й ціни.

У національній економіці діють три основні економічні суб'єкти — домогосподарства, фірми та держава. Домогосподарство є економічною одиницею, що складається з однієї або більше осіб, яка володіє й постачає економіку ресурсами і використовує отримані за ресурси доходи для купівлі товарів і послуг, які задовольняють матеріальні блага його членів.

Фірма є діловою одиницею, яка використовує куплені у домогосподарств ресурси для виробництва товарів і послуг та володіє й керує одним або багатьма підприємствами. Держава виконує важливі економічні функції — формує правове середовище, перерозподіляє доходи, забезпечує суспільство благами громадського вжитку, стабілізує національну економіку та ін.

Спосіб організації національної економіки називають економічною системою. Основними елементами економічної системи є механізм узгодження діяльності економічних суб'єктів, механізм реалізації власності на виробничі ресурси та виготовлені життєві блага, механізм розподілу й перерозподілу створеного національного продукту, механізм взаємозв'язку фізичної й монетарної економіки та ін. Економічні системи ґрунтуються на натуральній або товарній формі виробництва.

Об'єктом макроекономіки є національна економіка. Предметом макроекономіки є ефективність функціонування національної економіки. Макроекономіка як наука особливу увагу приділяє чотирьом сферам національної економіки — виробництва, зайнятості, цін і зовнішньоекономічних зв'язків та впливу стабілізаційної політики на поведінку економічних суб'єктів, а відтак на ефективність функціонування національної економіки.

Усі країни намагаються досягти макроекономічної стабільності, яка означає, по-перше, економічне зростання — виробництво більшої кількості та ліпшої якості товарів і послуг. По-друге, це означає повну зайнятість — забезпечення робочими місцями усіх тих, хто бажає і здатний працювати. По-третє, стабільний рівень цін, тобто уникнення значного їх зростання. По-четверте, досягнення рівноваги у зовнішньоекономічних зв'язках — стабільного курсу національної валюти, розумного балансу міжнародної торгівлі та міжнародних фінансових операцій.

Для подолання макроекономічної нестабільності уряд проводить відповідну стабілізаційну політику, під якою розуміють цілеспрямовані заходи держави, що скеровані на зміну обсягу національного виробництва, доходів, рівня зайнятості, інфляції та інших параметрів національної економіки за допомогою різних інструментів, таких як податки, державні видатки, пропозиція грошей, квоти та ін. Макроекономіка аналізує чотири основні види макроекономічної політики — фіскальну, монетарну, політику доходів та зовнішньоекономічну політику.

Фіскальна політика — це заходи уряду, спрямовані на зниження безробіття чи інфляції та досягнення природного обсягу виробництва через зміну державних видатків, рівня оподаткування або через одночасне поєднання обох заходів. Під монетарною політикою розуміють заходи, що впливають на кількість грошей у національній економіці для досягнення макроекономічної стабільності. Політика доходів пов'язана із цінами та заробітною платою, а зовнішньоторговельна політика спрямована на зміну обсягів зовнішньої торгівлі.

Для вивчення закономірностей функціонування національної економіки макроекономісти використовують різні методи та прийоми, сукупність яких називають методологією макроекономіки. Основним методом макроекономічного дослідження є метод наукової абстракції з його двома основними прийомами — індукцією та дедукцією. Важливим напрямом наукового абстрагування є моделювання. Макроекономічна модель — це спрощене відображення економічної дійсності, абстрактне узагальнення відповідних фактичних даних.

Для того, щоб Україна мала національну економіку потрібно провести структурну перебудову економіки з метою розвитку галузей які працюють на потреби держави. Це сільське господарство, машинобудування, машинобудування для легкої промисловості, машинобудування для харчової промисловості, розвиток легкої та харчової промисловості, розвиток галузей, які виробляють складну

побутову техніку, скорочення добувної промисловості до потреб, металургії, виходячи з пріоритетів національних інтересів України. Національна економіка неможлива без розв'язання проблеми економічної безпеки. Економічна безпека формується виходячи із забезпеченості природними ресурсами, фінансування коштами, залежить від експортно-та імпоротно-орієнтації економіки.

В цілому економіка України, крім структурної перебудови, потребує оновлення основного капіталу, зміни технології і відповідно проведення ряду реформ, покликаних забезпечити ефективності виробництва.

Вона зараз як ніколи потребує згуртування і зміцнення на основі дотримання інтересів суб'єктів економічних відносин. Вихід вбачається в поверненні державі регулюючих функцій, комплексності, прозорості та чесності їхнього здійснення і створенні правового поля, яке б давало змогу суб'єктам господарювання отримувати високі прибутки за рахунок сумлінної творчої праці.

Список використаних джерел

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: У 2 кн. / За ред. С.Панчишина і П.Островерха. - Кн. 1: Вступ до аналітичної економії. Макроекономіка - К.: Знання, 2006. – 723 с.
2. Базилінська О. Макроекономіка : Навчальний посібник для студентів вузів/ Олена Базилінська,; М-во освіти і науки України. -К.: Центр навчальної літератури, 2005. -442 с.
3. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика: навч. Посіб. / В. Г.
4. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. – К. : Академвидав. – 2010. – 520 с.
5. Ватаманюк З. Г. , Панчишин С. М. та ін. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка. Навч. посіб. – К. : Видавничий дім “Альтернатива”, 2001. - 607с.
6. Вільчинський О.М. Проблеми активізації інноваційного розвитку економіки України [Електронний ресурс] / Вільчинський О.М. – Режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/znpnudps/2011_2/pdf/11vomeou.pdf
7. Грачова Р. Інвестиції та капітал: Спеціальний додаток до тижневика "Дебет-Кредит"/ Р. Грачова.- К.: Галицькі контракти, 2009.- 130 с.
8. Економічна теорія: макро- і мікроекономіка. За редакцією З.Ватаманюка і С.Панчишина. - К: Альтернативи, 2005. - 606 с.
9. Закон України “Про державні цільові програми” від 18 березня 2004 р. № 1621-15. – Режим доступу : [http // rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)
10. Закон України “Про державну програму економічного і соціального розвитку України на 2010 рік” від 20 травня 2010 р. № 2278–VI. – Режим доступу : [http // rada.gov.ua](http://rada.gov.ua)

11. Кулик А.М. Інституціональний аспект ефективного функціонування національної економіки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/26_NII_2011/Economics/15_91660.doc.htm
12. Макроекономічний огляд НБУ.(грудень2015).[Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
13. Малиш Н. А. Макроекономіка : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Н. А. Малиш. – [3-тє вид. стереотип.]. – К. : МАУП, 2007. – 184 с.
14. Національні заощадження та економічне зростання/За ред. Б.Є. Кваснюк. - К.: МП Леся, 2007. - С.304.
15. Основи економічної теорії. Підручник. / Крупка М. І. , Островерх П. І. , Реверчук С. К. - К: Атіка, - 2001. – 344с.
16. Панчишин С. Макроекономіка: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2005. – 616 с.
17. Пухтаєвич Г. О. «Аналіз національної економіки»: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 254с.
18. Пухтецька А.А. Сучасні європейські концепції державного управління. – В кн.: Державне управління: європейські стандарти, досвід та адміністративне право / За заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Юстініан, 2007. – С. 9-32.
19. Реальний сектор .[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57896
20. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства: Навч. пос. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – 436 с.